

SÖDERMANLANDSLÄTTER

April 1969

Södermanlands Spelmansförbunds Medlemsblad

Det första numret av SÖRMLANDSLÅTEN mottogs mycket positivt, vilket tyder på att det finns behov av en ny spelmanstidning.

Spelmansförbundet har många aktiviteter igång, varför Sture Nilssons berättelse om Kråkans och Skatans vidare öden kommer först i nästa nummer. Detta nummer är ändå i tjockaste laget, men red. hoppas att läsaren skall orka ända till sista sidan. Musikartiklarna bör läsas med fiolen i handen!

För att inte nästa nummer skall bli magert som en småländsk kyrkråtta, upprepar vi vår tidigare bön: Fatta pennan och skriv ett bidrag till SÖRMLANDSLÅTEN!

INNEHÅLL		Sid.
Torekällbergsstämman 15.5.1969	KALLELSE	2
Nyckelharpoträff 26.4.1969	KALLELSE	3
Sörmlandslåten får ljudbilaga		4
SSR:s riksstämma 1969		5
Nystartad ungdomsverksamhet i Södertälje		9
Strängnässpelmännen Gustaf och Gunnar Sjögren (Gustaf Wetter)		10
10 polskevarianter (Arne Blomberg)		23
Sörmländska Folkmusikfonden		29
Inspelningsarbetet i Sörmland		30
Bandinspelningsteknik (Arne Blomberg)		31
Något om Zornmärkesspelning (Håkan Andersson)		35
Sörmländska spelmän på årsmöte		36
Styrelsen 1969, adresslista		37

SÖRMLANDSLÅTEN distribueras till Södermanlands Spelmansförbunds medlemmar.

Upplaga 500 ex.

Utkommer 2-3 ggr per år

Redaktör: Arne Blomberg, Ekorrstigen 2, 150 23 Enhörna

TOREKÄLLBERGSSTÄMMAN 1969

Kristi Himmelfärdsdag, 15 maj, skall Du som vanligt vika för Södertäljestämman.

Även i år kommer stämman huvudsakligen att bestå av spel, dans och lekar i små grupper. Ryktet om fjolårsstämman har spritt sig och vi väntar en mindre invasion från olika delar av Sverige! I fjol var det 100 deltagare och i år blir vi förmodligen mer än 150!

Program:

12.00	Samling vid scenen för information, repetition, lokalvisning osv.
13.00-15.00	Dans och spel i alla stugor.
15.00	Alla grupper marscherar under musik till scenen.
15.15-16.15	Spelmansstämma under ledning av Gustaf Wetter.
16.30	Enkel måltid under bar himmel eller i lämplig lokal på Torekällberget.

Alla grupper kommer att ha paus någon gång mellan 13.00 och 15.00, så att de kan titta på de övriga deltagarna.

Vi ser ännu ingen övre gräns för deltagarantalet och välkomnar därför alla intresserade. Större eller mindre grupper måste anmäla sig i förväg för att vi skall kunna dela upp lokalerna. Udda deltagare behöver inte anmäla sig i förväg (men det är ju inte förbjudet).

Grupperna måste anmäla sig senast den 11 maj till någon i styrelsen.

Som allspelslåtar vid spelmansstämman föreslås följande (samtliga hämtade ur det blå häftet, Sörmlandslåtar):

Nr 59	Lästringe Gånglåt, efter Anders Andersson i Lästringe
Nr 14	Fermens Polska, efter Carl Erik i Lind
Nr 21	Gånglåt efter Johan Edvard Andersson, Ludgo
Nr 19	Widmarksvalsen
Nr 34	Polska, Rosenbergs häfte
Nr 9	Österåkers Brudmarsch, efter Gustaf Olsson, Julita

OBS! Nr 21 och 34 är relativt ovanliga som allspelslåtar. Öva!

En utställning av folkliga musikinstrument ordnar spelmansförbundet i samarbete med Torekällberget. Den öppnades i påskas och pågår preliminärt t. o. m. den 18 maj. Den ingår alltså också i festligheterna på "Kristi Torsdag".

Vi hoppas att hela Sörmland möter upp i Södertälje den 15 maj!

PS

Eskilstunastämman hålls i år den 10 augusti.

DS

NYCKELHARPOTRÄFF I NYKÖPING

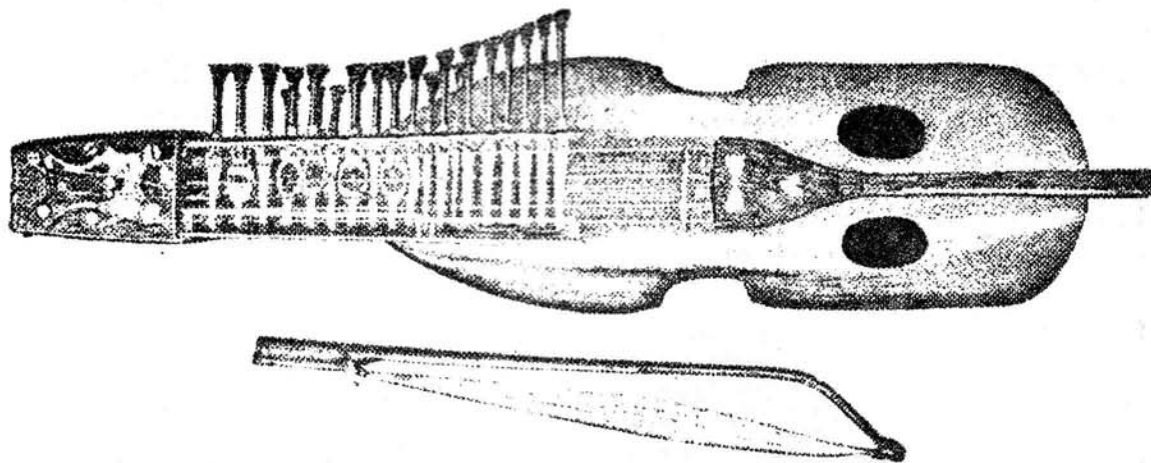
Vi har på senare år fått allt fler nyckelharpolekare i Sörmland och det är på tiden att alla dessa får träffas för att prata om stämning, spelteknik, låtar osv. Vi anordnar därför en NYCKELHARPOTRÄFF på Nyköpingshus lördagen den 26 april kl 14.00.

Alla som är intresserade av nyckelharpa får komma. Priset för deltagande blir högst 10 kronor, i vilket ingår en enklare förtäring.

Nyköpings spelmän och folkdansare har på kvällen sin månatliga träff och kanske får vi vara med där!

Anmälan måste göras senast onsdagen den 23 april till Thure Enberg, tel 0755/10078, eller Arne Blomberg, tel. 0755/44276.

Väl mött!

SÖRMLANDSLÅTEN FÅR LJUDBILAGA

Det är red:s avsikt att i så stor utsträckning som möjligt tillhandahålla bandinspelningar av det publicerade låtmaterialet. Tills vidare sker detta endast på försök och i resp. artikel anges om bandinspelning finns.

Till detta nummer kan förbundets inspelning av Gunnar Sjögren samt ett avsnitt från SSR:s riksstämman erhållas.

Det är också vår mening att framställa en bandbilaga till Sörmlandslårens julnummer, innehållande Lantzens julpolska och några melodier efter Gustaf Andersson, Mörkö.

Inspelningarna kan för närvarande erhållas på 3-, 4- eller 5-tums-spolar. Kopiorna levereras inspelade i 2- eller 4-spårsteknik mono samt i förekommande fall även 4-spår stereo. Normalt används hastigheten 19 cm/s, men lägre hastigheter kan fås om så önskas.

Priset för dessa färdiginspelade band är för våra medlemmar synnerligen lågt. Banden kommer att kosta ungefär lika mycket som motsvarande oinspelade band i marknaden.

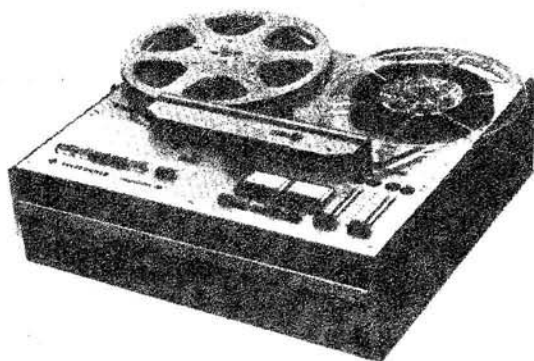
Vanligen används LP-band och för dessa är priserna:

Spoldiam. tum	Bandlängd fot	Speltid/kanal vid 19 cm/s	Cirkapris
3	300	7,5 min.	7:--
4	450	11 min.	10:--
5	900	22,5 min.	15:--

Frakt tillkommer.

Beställning görs direkt till Sörmlandslårens redaktör, Arne Blomberg, Ekorrstigen 2, 150 23 Enhörna.

Uppge alltid önskade avsnitt, 2- eller 4-spår samt bandhastighet. Om ej annat anges, används 5-tumsband, 2-spår och hastigheten 19 cm/s.

SSR:s RIKSSTÄMMA 1969

Vid SSR:s riksstämma i Hudiksvall den 15 mars deltog Arne Blomberg, Gustaf Wetter och Thure Enberg som observatörer för Sörmland. Det var ett mycket intressant möte och vi tackar SSR för dess inbjudan!

Vad som yttrades mellan SSR och Sörmland under mötet återges nedan i närmast ordagrann form. En bandinspelning av denna dialog kan beställas från vår bandtjänst. (Beställningsnummer 2:1). Övriga delar av mötet är SSR:s interna angelägenheter och ingår givetvis ej på bandet.

Ordväxlingen är mycket rakt på sak, vilket ej beror på ohövlighet utan på tidsbrist, något som vi beklagade på mötet.

Över till dialogen:

(Blomberg) "Det är beklagligt att tiden för årsmötet har tagits till så kort att vi får tidsbrist på just den här punkten (allmänna frågor). Vi är tre sörmlänningar, som är hitresta som observatörer. Vi är alltså inte medlemmar i SSR, något som vi delar med fyra andra förbund. Detta är något som jag personligen anser vara mycket olyckligt. En riksorganisation bör omfatta samtliga organisationer; det ligger i dess natur och det är först då man arbetar på något. Vi har här idag hört flera vittnesmål om att det kanske knakar på andra håll

. . . . Att fyra eller fem förbund har försvunnit från SSR måste givetvis ur riksförbundets synpunkt vara synnerligen allvarligt och jag skulle vilja fråga: På vilket sätt betraktar förbundet de avfälliga landskapsförbunden och vilka åtgärder har man vidtagit för att dels få tillbaka dem som har försvunnit och dels se till att inte flera försvinner? Där kan jag påpeka, att vi är här som resultat av en liten trevare från SSR. . . .

. . . . frågan måste vara kanske den viktigaste överhuvudtaget för riksförbundet, det att hålla samman hela den svenska spelmanns rörelsen."

(Knis-Karl Aronsson) "De frågor av kontroversiell natur, som under de många åren har uppstått här i SSR har resulterat i att en del förbund - Sörmland, Uppland, Västerbotten och Blekinge - har ställt sig vid sidan av. Några åtgärder från SSR har inte vidtagits. Det är dock ganska nyligen i alla fall som detta har skett, låt säga inom loppet av fem år kanske, så att vi har haft fullt upp med att klara de sysslor som SSR har haft att sköta under dessa åren. Vi kan hoppfullt konstatera, att vår önskan naturligtvis hela tiden har varit att de avfälliga förbunden skall komma tillbaka till organisationen, men några särskilda åtgärder har vi inte vidtagit. Vi hade väl hoppats, att det arbete som läggs ner för svensk folkmusik inom ramen för SSR och de årsberättelser som här läggs fram får

vara ett svar på frågan om man säger att SSR ingenting gör. Ni vet vilken knapp stat vi har. Ingen annan riksorganisation har väl så hög budget och överhuvudtaget så dåliga förutsättningar som vi, trots att resultatet väl inte kan anses vara så dåligt. Så vi får väl hoppas att de här förbunden så småningom skall inse att resultatet är gott i SSR och komma tillbaka. Och de skall vara välkomna!"

(Blomberg) "Jag tolkar det svaret så, att SSR inte anser sig vara någon felande part utan att de felande parterna så småningom kan komma tillbaka.

En stor orsak till att Sörmland drog sig ur, var att medlemmar, som inte har fullgjort sina skyldigheter, röstar detta strider mot § 4 i era stadgar Jag vill fråga: Kommer avgifterna in eller är det fortfarande brott mot § 4 i stadgarna?"

(Knis Karl) "Alla har inte betalt. Det går trögt med inbetalningarna."

(Blomberg) "Något som Gustaf Wetter har ordat mycket om, är minnesstenen över Olof Andersson. Riksförbundet har stoppat en skrivelse som är underskriven av riksförbundet och dragit sig ur det hela. Jag vill helt enkelt fråga: Är det sant?"

(Knis Karl) "Nej!"

(Blomberg) "Vad är sant?"

(Knis Karl) "Den frågan kan vi inte ta upp här!"

(Blomberg) "Vilka åtgärder har riksförbundet gjort för att närma sig Svenska Ungdomsringen?"

(Knis Karl) "Vi har någonting som heter samarbetsnämnden. Vi träffas en å två gånger om året och det sista skottet på det trädet är det gemensamma arbetet för den stora nordiska stämman, som kommer att bli i Stockholm 1970, då Ungdomsringen fyller 50 år. Vi har ställt upp där, eftersom Norges landslag for spillemän också är inbjudna och kommer dit och likadant från de andra nordiska länderna. Vi har ansett att vi, bland annat som en liten detalj, bör vara med i det samarbetet.

Vi har också gjort framstötningar om att få komma med i bilden när det gäller Zornmärket, dock hittills utan resultat."

(Blomberg) "Jag betraktar den frågan som synnerligen viktig och jag är tacksam att det jobbas på den. Det måste vara en avgörande faktor för vårt överlevande om vi kan fortsätta att samarbeta eller om vi skall träta med dansarna

.... Vilket konkret handlingsprogram har SSR för den kommande femårsperioden?....

.... Det måste vara av intresse för en organisation som kanske kommer att ansluta sig till Er att veta vad ni vill göra konkret."

(Knis Karl) "Ja, det skulle man kanske kunna hålla ett föredrag om. Det är inte så lätt på en årsstämma att konkretisera det här. Alla som sitter här vet vad vi håller på med. Vi håller på att i mån av fattig förmåga rädda vår svenska folkmusik åt framtiden, punkt och slut. Med alla de möjligheter eller i mån av bristande möjligheter så arbetas det i alla fall för att vår svenska folkmusik skall överleva och få en större plats både hos lyssnare och spelmän."

(Blomberg) "Ja, det är gott men vad kan man göra åt det rent praktiskt? Man måste ha ett handlingsprogram. För att kunna driva något måste man ha, inte bara ett mål att sikta på, utan också en väg att gå på"

(Knis Karl) "Vi har tre punkter på vårt handlingsprogram: Tillvaratagande och bevarande av svensk folkmusik genom utåtriktad verksamhet vid spelmansstämmor. Det genomför vi med vissa tidsintervaller, nästan varje år"

Ungdomsverksamheten, som en stor del av den här årsstämman har ägnat sig åt

. . . . Vi har på flera håll kontakt med ABF och andra bildningsorganisationer och har anordnat kurser i folkmusik Detta har skett på SSR:s initiativ.

Vi har på senare år lyckats få konseljmedel till vår verksamhet och det innebär att vi har mål som ansetts vara av allmän karaktär, där t. o. m. våra skattemedel kan satsas."

(Blomberg) ". . . . Tidningsfrågan. Det är lyckligt att det kommer ut en tidning. Det är sorgligt att den kommer ut så sällan och det är väl i viss mån beklagligt att den är en litet historisk tidning; den behandlar väldigt mycket vad som har hänt och inte så mycket vad som kommer att hända. Man kan beklaga att samarbetet med Hembygden har upphört. Det fungerade för läsaren bra"

Det är också sorgligt att det sker en så kraftig censur som det gör i organet. Vi har i Sörmland en nystartad tidning och jag vill inbjuda alla att skriva vad de vill i detta blad för att någonstans kunna föra en debatt. En debatt måste vara nödvändig för att man skall kunna hålla ihop en organisation; en debatt är nödvändig för att man skall kunna få tillbaka de som har försvunnit.

Sörmland är mycket positivt till ett samarbete. Jag hoppas att ni inte har tagit personligt illa upp att jag frågar så mycket. Vi är mycket positiva till att komma tillbaka till ett riksförbunds arbete under förutsättning att det är ett arbete, som vi bedömer som skäligen att delta i; om vi bedömer det som ett rättvist arbete och någonting som gagnar vår sak.

. . . . att få tillbaka de avfälliga anser jag vara en uppgift, inte för dem som har försvunnit, utan för riksorganisationen. Jag är industriman och hade det på mitt jobb hänt att fyra eller fem stora kunder försvunnit, är jag ganska säker på att det hade blivit rätt stora omvälvningar

inom den industrin. Jag har väl fördel av att inte på något sätt vara personligt engagerad i några svaromål med riksförbundet och jag hoppas att jag inte kommer att bli det utan att man kan se på det hela utifrån.

Det skulle vara intressant att få veta hur styrelsen har bedömt frågan att medlemmar försvinner. Det kan väl inte vara så att det bara försvinner medlemmar och man säger: Ja, det var ju bra. Han var ju bråkig. Han visste ingenting om folkmusik! Jag hoppas verkligen att det inte är så, utan jag förmodar att ni måste diskutera saken när medlemmar försvinner eller när medlemmar säger att de kanske går sin egen väg. Det måste vara en larmklocka! Om tillräckligt många försvinner, så är ju alla så småningom ense. Det mest olyckliga är om de som försvinner, försvinner för sig själva och håller tyst ...

.... Det finns så mycket split och tvister inom spelmannsrörelsen och det pratas så mycket bakom ryggen på varandra. Jag tycker att det är dags att starta en öppen debatt om sakfrågor: Vad skall vi göra? Vem skall göra vad?

Jag hoppas vi skall kunna mötas där och föra den diskussionen vidare för ett gemensamt samarbete."

(Wetter) "Jag vill på det bestämdaste vända mig mot att jag beskylls att fara med lögn

.... bevisligen hindrades spridningen av det cirkulär som jag skickade ut för att resa en minnessten över Olle Andersson, undertecknad av Helge Nilsson och Knis Karl Jag står för detta Varför inte svara på vad som står i cirkuläret jag skickat ut ... Jag tar det som bevis på att ni inte kan svara."

(Knis Karl) "Jo, det kan vi."

(Wetter) "Då hoppas jag på svar."

(Knis Karl) "... att Helge Nilsson och jag har rätt, det är fullständigt klart."

Att här i detta nummer ytterligare kommentera SSR:s yttranden vore ej rättvist, då SSR ej har samma möjlighet. Jag låter alla yttranden stå för läsarens egen bedömning.

Jag kan dock nämna att SSR efteråt, på Bertil Rydbergs förslag, beslöt att till nästa årsstämma tillämpa § 4, vilket vi hälsar med stor tillfredsställelse. Detta är ett viktigt steg mot en återförening!

Erbjudandet om att fritt skriva i SÖRMLANDSLÅTEN står givetvis fast och det är red:s förhoppning att få många synpunkter i denna viktiga fråga.

Arne Blomberg

(Inspelning 2:1, ca 15 minuter, kan beställas från Arne Blomberg.)

N YSTARTAD UNGDOMSVERKSAMHET I SÖDERTÄLJE

Södertälje Spelmanslag beslutade vid sitt årsmöte den 21 januari 1969 att starta en särskild ungdomsverksamhet med sikte på att tillföra vår rörelse unga och intresserade musikutövare.

För att få igång en sådan verksamhet fordras ett målmedvetet arbete, som börjar från botten och som vilar på en stabil grund. Den kommitté, som tillsatts för detta arbete, har funnit att en lämplig väg är att vända sig till föräldrarna och genom information om avsikterna med vår strävan göra dem intresserade.

Idealet vore väl att på detta sätt kunna samla ungdomarna i en eller flera grupper med högst 5-6 medlemmar. De bör givetvis ha elementära kunskaper i de instrument, som kan accepteras i folkmusikaliskt sammanhang. För att resultatet skall bli bra fordras en väl genomtänkt arbetsplan och på den eller dem, som skall fungera som ledare, kommer ett mycket stort ansvar att vila.

Arbetet med att förverkliga årsmötesbeslutet har avancerat så långt, att vi är klara med att sända ut ett cirkulär till ett antal ungdomar och deras föräldrar. I cirkuläret kallas till en sammankomst, där vi skall samtala om vad verksamheten omspannar. Det kommer att bjudas på en enkel förtäring och vidare skall en mindre grupp spelmän spela låtar.

Försiktigtvis kommer vi sedan att börja med ensemblespel av enkla låtar, utskrivna på noter. Vi kommer även att pröva gehörsmetoden. Som "mellanstick" kommer lagom portioner musikhistoria att meddelas.

Vi vill särskilt poängtera, att denna verksamhet inte på något sätt vill konkurrera med den kommunala musikskolan. Vårt syfte är att försöka ta reda på om det bland ungdomen finns så stort intresse för utövande av folkmusik att en verksamhet av ovan skisserad typ har sitt berättigande. Vi har en känsla av att så är fallet.

Inom ungdomskommittén är vi synnerligen intresserade av vilket resultat man kommer att uppnå och hur verksamheten kommer att utveckla sig.

Södertälje Spelmanslag
Ungdomskommittén

Thure Enberg

FÄRGSTARKA STRÄNGNÄS-SPELEMÄN

GUSTAF OCH GUNNAR SJÖGREN

En artikel av Gustaf Wetter, publicerad
i FOLKET 17.12.1966

När det gäller att levandegöra vår folkmusik och söka få en riktig bild av hur en äkta spelman, som inte kan några noter, återger sina fäderneärvda melodier, finns det inget bättre hjälpmedel än att spela in dem på band.

Bandspelaren är en förträfflig uppfinning och i våra många arkiv har vi nu en stor mängd inspelade melodier. Ofta blir det nog så, att denna melodiskatt endast är tillgänglig för några få forskare. Det är därför angeläget att teckna upp melodierna i notskrift. På det sättet får man en både hör- och synbar bild av melodierna.

I våra dagar blir de genuina gamla spelmännen alltmer sällsynta. Men än kan man träffa någon enstaka spelman, som har fäderneärvda låtar sedan generationer tillbaka.

En sådan är Gunnar Sjögren, Askersundsgatan 14, Bandhagen. Han är född 1895 i Strängnäs, där han gick i skola. Hans far hette Karl Andersson och var den siste torntutaren i Strängnäs domkyrka.

Gunnar Andersson hette således pojken, som nötte skolbänken i Strängnäs folkskola 1902-1908. Han hade bl. a. musikdirektör Bedinger i sång en timme per vecka. Hans ordinarie lärare i skolan var en karl med pondus, van att bestämma och van att bli åtlydd. En dag sa han till sin elev: Du Gunnar ska inte heta Andersson. Det finns så många Anders söner. Du ska heta Sjögren efter din morfar! Därvid blev det. Det var lätt att byta namn på den tiden.

Som 11-åring började Gunnar att spela. Morfadern köpte då en fiol för 5 kr i en lumpaffär åt sin dotterson, som snabbt lärde sig de första grunderna. 1920 kom han till Stockholm, där han arbetat i 40 år som målare vid Stockholms stads reningsverk. Nu är han pensionerad.

Sedan några år tillbaka är han oförmögen att gå och sitter i sin rullstol. Trots detta är han solig och glad och får öm vård av sin rara fru. Det som kanske mest bidrager till hans goda humör är hans kära fiol, som han trakterar med fart och kläm.

Huvudsakligen spelar han låtar efter sin morfar, Karl Gustaf Sjögren. Denne var född 1836 i Västmanland och dog i Strängnäs 1925. Det var en färgstark spelman. Redan 1883 tecknade redaktör K P Leffler ned 17 låtar efter Gustaf Sjögren. Han var notbindare, lagade ryssjor och mjårdar och pysslade med varjehanda. Han skötte på somrarna om trädgårdarna åt fint folk i Strängnäs.

På söndagarna och ibland även på vardagarna var han orgeltrampare i domkyrkan. Han och en medhjälpare Zetterström skötte också om ringningen. Det var ett ansvarsfullt jobb att ringa i den stora klockan. Med hjälp av en brädlapp, som sattes mot kanten av klockan, fick de igång den så, att kläppen slog jämna slag när de satte igång att trampa. Det kallades att gilta klockan.

Gustaf Sjögrens gumma hette Sofia. Det var ett duktigt och kavat fruntimmer. Det kunde nog behövas, ty ibland var spelmannen borta på bröllop 8 dagar i sträck och då fick Sofia ensam sköta alla sysslor både inom- och utomhus.

Det var inte lönt att gubben satte igång och spelade inne i stugan, när gumman samtidigt var inne. Då åkte karlen ut. Mången gång kunde man få se spelmannen sitta och spela på en sten på gårdsplanen.

Sin kära fiol förvarade han under sina spelmansfärder i en ovanligt stabil fiollåda, som liknade en kort stock. Den var tung och drogs på en kälke under vintern och på en kärra under sommaren. Fiollådan tålde många och hårda törnar utan att det värdefulla innehållet tog någon skada.

Tillsammans med fillic Jan Ling, Musikhistoriska Museet, Stockholm, besökte jag förra året Gunnar Sjögren och spelade på bandspelare in 29 låtar. Av dessa är merparten, 22 st, polskor från Strängnäs, Aspö, Ytterselö och Barva, 1 polka, 1 visa, 2 valser, 1 brudmarsch, 1 timlåt och 1 väktarrop. De två sistnämnda ska jag behandla i en särskild artikel.

Polskorna är till största delen åttondelspolskor, typiska för norra Sörmland. En del har text. De är s.k. vispolskor, som sjöngs till dans, när det inte fanns någon spelman tillgänglig. Marschen kallas Sorunda brudmarsch. Någon variant till den låten känner jag inte till.

Inte mindre än 23 st av de inspelade melodierna är efter morfadern. Gunnar Sjögren har lärt sig låtarna på gehör. Varken han eller hans morfar kunde läsa noter. Här kan man således tala om muntlig tradition.

Det är en sak att spela in låtar, en annan sak att teckna upp dem. Nu har jag äntligen fått tid att sitta och lyssna till bandinspelningarna och sätta igång med det trägna och komplicerade jobbet som uppteckningen är.

Men bandspelaren är som sagt ett förträffligt hjälpmedel. Om den gäller förvisso aposteln Pauli ord: Den är tålig och mild... , den förtörnas icke... , den fördrager allting... , den uthärdar allting... Dessa goda egenskaper har min tåliga bandspelare, som jag låter spela ett avsnitt om och om igen tills jag fått notbilden klar för mig.

Mycket intressant är att jämföra Lefflers uppteckningar efter Gustaf Sjögren år 1883 med mina egna efter dottersonen 83 år senare. Upppteckningarna är i många fall identiskt lika.

Gustaf Sjögren måste ha varit en storhejare till speleman på sin tid. Men Gunnar Sjögren är inte dålig han heller. Jag är mycket glad över att jag fått deras gemensamma repertoar inspelad och upptecknad. Det blir ett värdefullt tillskott till Spelmansförbundets rikhaltiga arkiv.

Gustaf Wetter

Mälaren Gunnar Sjögren, Asker sundsgatan 14 ^{VIII},
 besökte jag tillsammans med fet.lec. Jan Ljung, Musikhistoriska
 Museet, den 4.9.1965. Ljung spelade där in följande 29 låtar på
 band. Notiserarna är huvudsakligen efter Karl ^{den yngre}
 Sjögren f. 1836 i Västmanland, död 1925 i Strängnäs. Det var
 en fängstark spelman. Redan 1883 tecknade Redaktör K. P.
 Loffla upp 18 polskor, 4 viker och 1 Kadilly, se resp. sid.
 36-42, 117-121 och 122-123 i Loffla's häfte. Kadillyen är en polka.
 K. Sjögren, Gunnar Sjögrens mors far, band viker för och
 mejärdar, skivle trädgårdarna åt fint folk i Strängnäs, var orgel-
^{var notisören,}

kompare i Strängnäs domkyrka och stäste även om rådgivaren
 Holand vikarierade här som musikant och talade i kyrkan som
 vikarie för den ordinarie tonfötaren Karl Andersson, Gunnar
 Sjögrens far.

När Gunnar gick i skolan, så hans lärare: "Du ska inte bli
 Andersson. Det finns så många sådana. Du ska hela Sjögren efter
 din morfar." Därvid blev det.

Efter skolan blev han mjölkare i väg. Han började spela 1906.
 Morfadern köpte en fiol för 5 kr. i en lempaffär. 1920 kom han
 till Stockholm, där han är bosatt 40 år som målare vid Kemis-
 verket. Nu är han oförmögen att gå och sitter i sin stult stol
 och får "en viss av lön från föreningen i Jönköping."

"Man spela fiol kan han, och det är väl följande låtar bevis
 på. Jag har tecknat upp dem efter bandspelaren.

Sjögren spelar låtarna i raskt tempo. Det märks, en han
 spelat tre dans i sin ungdom. Han spelar spelmannässigt med
 stråk och fiol och varannans likartade fraser.

Han binder karaktär vid tråkigt sålunda:

Sjögren taktens karaktär så:

och så:

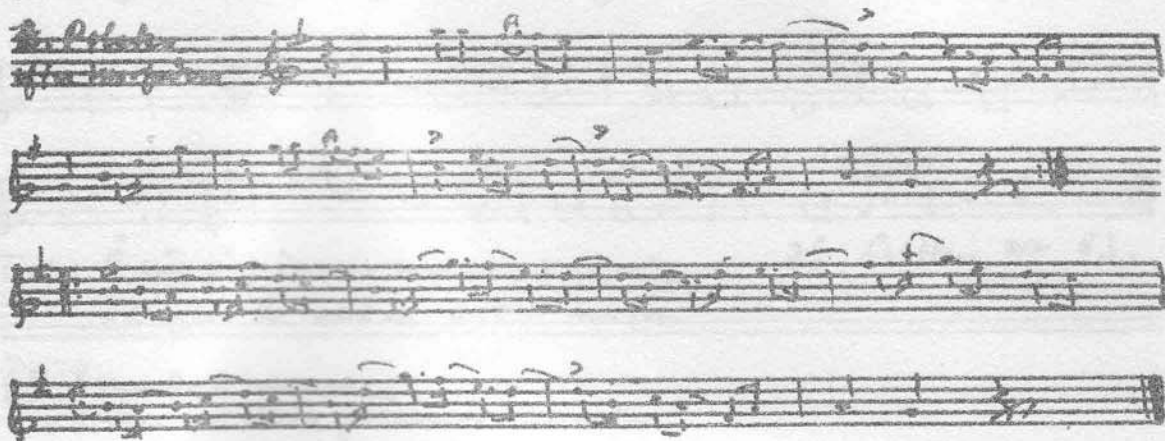
Rytmen är alltid markerad och bestämd.

559 Polka efter morfadern

2:ra Raffler nr 81, sid. 38. 2:ra rapp. den Raffler tecknat upp sålunda:

Gunnar Sjögren
 spelar som jag
 tecknat

560

Text: Skönheten, som du har på Din kropp
 den bryter både kärlekens opp,
 Å fram kom det gubbar, gula och blå,
 och skrattbyxor det hade dom på sig.

Bröden Siöng polkan.

561. *J. Siögrens polka.* Siögren föllade polkan först precis som
 Eltu morfadern. Håkansson i Råby.

562. *Jfr Keffler nr 82. Nästan antecknadt lika.*

Text: Känner du den, som dansar med mig
 och gula charmbuxor hade han på sig
 men min man han hade gröna.
 Ton la la, /, /, /, men min man han hade gröna.

Typiskt sång polka, sa Siögren

563.

Polska eller marschade

Text: Å när jag danser med min lilla vän,
 så får de andra ont i magen. *Jfr Lafferi nr 83.*

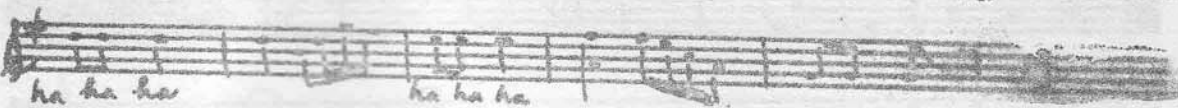
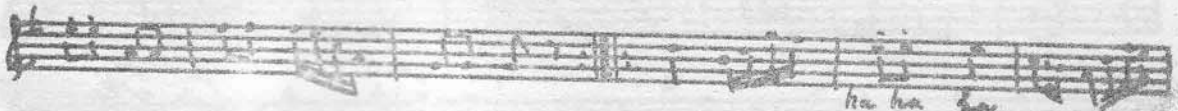
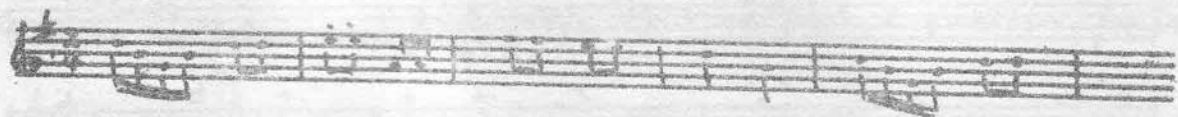
564. Sorunda-marschen.
 Skapad av Lillen Johanson, Sorunda

565.

*A-dansvalsens från Aspen och Morraån. Spögrunns mor är född
 på Morraån.*

Spögrunns mor är född på Morraån
Jfr Lafferi nr 84, sid. 44.

566. ♪. Shratt polka.

ha ha ha

ha ha ha

ha ha ha

567.

♩.

Shratt polka. Efter Skogvaktare. Polka i 2/4-takt med tempo

ha ha ha ha ha

ha ha ha ha ha

Det är inte många, som kan
dan här, sa S.

Byström från, sa King.

568

♩. Rapö polka

♩. Taktus spelas
aktant sa.

Typisk åttoridels polka.

59. ♩. Rapö polka Efter Skogvaktare 19 år.

570. Polka. "Den här låten spelade jag på en spelmannstävling i Söderköping 1920 och fick 2 första pris. Se 4. S.

Musical notation for Polka, consisting of four staves of music.

571. Sång av Sjömannen vid Jämföras förbrunn.

Musical notation for Sång av Sjömannen vid Jämföras förbrunn, consisting of four staves of music.

Lilla rapporten har 9 takter. Nr 5 är förskjutad. Den spelade S. rapporten med 8 takter.

Riken ligen från Östern en vise. Jag tycker att låten väcker sig. Den är tillägnad minnelse för minnelse. Den är en "valopolka".

572. Peters polka efter morfadern. Gubben Sjögren spelade ihop med en spelmannstävling som hette Holmgren. Han spelade med i en mässingsetett.

Musical notation for Peters polka, consisting of five staves of music.

573.

Blomkristo Dagen må kare Alla Blomkrist kunde vara De små.
Pölsen vult. Valsen och de småtans en polska.

Handwritten musical score for 'Blomkristo'. It consists of eight staves of music. The notation includes treble clefs, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, often beamed together, and rests. There are some accidentals and dynamic markings throughout the piece.

574.

Polka från Aspön. Spelades i raskt tempo.
efter morfadern. "Marig", sa L. S.

Handwritten musical score for 'Polka från Aspön'. It consists of seven staves of music. The notation includes treble clefs, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The music is characterized by a lively, rhythmic feel with many eighth and sixteenth notes. There are several trills and slurs used to indicate phrasing.

Sista repetitionen har 10 takter.

575.

17. Ännu polka. *Spelades på Sjögrens i Helsingfors. Den spelades av Sjögren. När de tre spelade, blev gästerna Sjögren och hans*

Handwritten musical notation for piece 575, consisting of seven staves of music. The notation includes treble clefs, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The music features various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. There are some markings above the staves, possibly indicating fingerings or dynamics.

576. 18. Polka, efter morfadern.

Handwritten musical notation for piece 576, consisting of three staves of music. The notation includes treble clefs, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The music features various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests.

577. 19. Yttarselö-polokan. *Sjögren spelade på sin tid ihop med*
efter morfadern. Gustaf Andersson, Låsa Gustaf, och hans

Handwritten musical notation for piece 577, consisting of three staves of music. The notation includes treble clefs, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The music features various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests.

578.

Polka efter Johan i Högla. Text: "Kung'ens kosta 1. 55"
Spelades vid en morfaders.

Handwritten musical notation for piece 578, consisting of three staves of music. The notation includes a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some rests and dynamic markings.

579.

Barnspolka. Spelades vid Johan i Högla o. morfaders

Handwritten musical notation for piece 579, consisting of four staves of music. The notation includes a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some rests and dynamic markings.

580. Polka efter morfaders.

Handwritten musical notation for piece 580, consisting of four staves of music. The notation includes a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some rests and dynamic markings.

581.

28. *Blåsa efter mornfåren.*

Handwritten musical score for 'Blåsa efter mornfåren'. It consists of six staves of music. The first five staves contain the main melody, and the sixth staff contains the lyrics 'Ibland så' and 'eller så'.

582.

29. *Blåsa efter mornfåren.* 2de heften nr 77

Handwritten musical score for 'Blåsa efter mornfåren' (2nd part). It consists of five staves of music. The first four staves contain the main melody, and the fifth staff contains the lyrics 'De två första tuberna spelade ibland så'.

Inspelning 2:2 (ca 1 timmes speltid) kan beställas av
Arne Blomberg.

Den omfattar samtliga upptecknade låtar efter Gunnar
Sjögren.

På begäran kan också delar av denna inspelning erhållas.

585. Polka efter varfalden. Spelade på lekstugan.

Takt: Just nu så vaknar leendestegen upp
 Och just nu så tappar han, pipan!

Polkan mycket vanlig i Sörmland.
 Se beffren nr 22 och 23.

586. Ekrothas polka. En fruntimmer, som heter Etti, var mycket
 piigg på att dansa, så fort hon kan, spelade gull.
 S. seppä denna polka.

587. Polka Den första låten som varfalden lärde sig.

10 POLSKEVARIANTER

av Arne Blomberg

Gunnar Sjögren spelade en polska, som han lärt av en granne, härstammande från Sorunda. Polskan har i uppteckningen fått nr 562 och namnet Sorundavisan.

Melodin är ålderdomlig och spridd över mellansverige. Den passar ej som dansmusik till den yngre polskeformen och Gunnar Sjögren betecknar den som en sångpolska.

Går man längre tillbaka i tiden, så har den nog däremot spelats på åtskilliga lekstugor.

Jag har roat mig att med hjälp av Svenska låtar och Nils Denckers uppteckningar leta fram tio varianter och paralleller till denna polska.

1. C G Axelsson, Flodafors, född 1892, hade polskan efter sina föräldrar:

1.

8t. POLSKA

Text:

Kände ni den som dansa med mej?
 Gula skinnbyxor hade han på sej.
 Min man han hade gröna.

Axelsson har hört sina föräldrar sjunga polskan.

2. Fredrik Eriksson, Österhaninge, född 1875, hade låten efter sin svärfar Anders Gustaf Jansson, Österhaninge. Jansson var född 1837.

2.

21. POLSKA

efter svärfadern

Jfr Svenska Låtar, Uppland nr 179. Eriksson hade samma text till melodien som Haglund.

3. Karl Fredrik Haglund, Hilleshög, Uppland, född 1846, hade polskan efter sin far, skräddaren Karl Johan Haglund i Svartsjö, född 1821. Uppteckningen är gjord någon gång 1900-1911 av Georg Bladini, Strängnäs.

3.

179. POLSKA

efter fadern

År 1933 spelade Haglund sista repriserna på följande sätt:

Text:

Känner du den som dansa' med mej?
Röda skinnbyxor hade han på sej,
å min man hade gröna.

Jfr Svenska Låtar, Dalarna, h. III, nr 1042 och h. IV, nr 1466.

4. I Dalarna har polskan en annan text (yngre?) och jag har tagit med tre varianter. Den första är efter storspelmannen Anders Frisell, född 1870. Han hade lärt sig polskan efter sin mor. Uppteckningen är gjord 1907.

4.

1042. POLSKA

efter modern

$\text{♩} = 144$

Polskan sjöngs med följande text:

Tre tu - sen män från Dal - or - ten sprang, med spik - lag - da skor och
 klub - bor i hand, till att — för - sva - ra lan - dom. Och som - li - ga gick och
 som - li - ga sprang, som - li - ga trött - na in - nan de hann fram.
 Som - li - ga dog i skor - na.

Texten uppgavs åsyfta Engelbrekt och hans Dalkarlar.

5. Nästa variant är upptecknad efter Roligs Per Andersson från Siljansnäs, född 1866.

5.

1466. POLSKA

$\text{♩} = 132$

En gång, omkring 1898, var Roligs Per i Gagnef för att sälja spinnrockar. Han kom då in på ett ställe och träffade där en gumma som sjöng denna polska. Till melodien sjöngs följande text:

Fem tusen män från Dalorten sprang
 med spikslagna skor och klubbor i hand
 till att försvara landom.
 Och somliga gick och somliga sprang,
 och somliga kommo alls intet fram,
 och somliga trätt på hälom.

En skilling banko, två bullar bröd,
 vill int' dom leva, får dom väl dö —
 så sjöng dom bort i Bäsna.

Bäsna är en by i Gagnefs socken.

6. Roligs Per lärde Lars Åhs från Älvdalen låten. Åhs föddes 1872.

6. *466. POLSKA*
från Gagnef, efter Roligs Pers Andersson

$\text{♩} = 138$

Jfr. Frisells polska till texten: »Fem tusen män från Dalorten sprang.»

7. I Svenska Låtar, Närkesdelen, står polskan hos Einar Olsson, Lillkyrka. Han har polskan i en notbok efter Olof Andersson i Norrberga, född 1822. Denne Andersson var elev till Olof Telin, född 1796, död 1858. Ännu en texttyp!

7. *270. POLSKA*

Text: »Tre rynkor fram å tre rynkor bak» etc.

I Dalarna sjöngs melodien med text: »Tre tusen män från Dalorten sprang» etc.

Jfr Svenska Låtar, Dalarna, h. II, nr 466 och h. III, nr 1042.

8. Nils Dencker har tecknat upp tre varianter med olika text. Den första har han efter "Kina-Andersson", Gustaf Alfred Andersson från Ludgo. Andersson, som var född 1869, kom ihåg melodin från barndomen.

Ludgo sn, Sorul.
 Gustaf Alfred Andersson, f. 1869; Juresta, Ludgo
 Från barndomen ihågkommen.
 M.M. - 116

"Nigarepolska"

8.

Hitt uppri golvet ständat en ring, ä köpstumpar lausa

räggarna kring ä allting så va de. bestit

Dencker skriver: På 1740-talet användes denna melodi till en visa om dalkarlsupproret, som började "Fem tusen man från Dalorten sprang" etc.

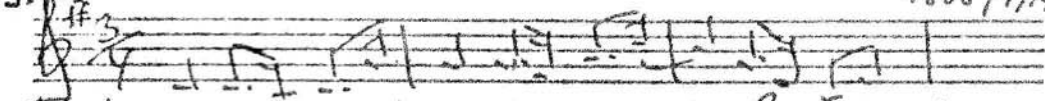
Jfr även Karl Erik Forslund, Med Dalälven etc. I, 11 nr 53-56 och III, 1 nr 30.

... I Dalarna finns också texten "trirandig kjortel" etc. Anderssons text torde vara äldre.

9. Wilhelm Konrad Lindberg, Bettna, född 1866 i Bjudby, Blacksta socken, hade polskan efter modern, Karolina Albertina Gabrielsdotter Lindberg, född i Blacksta 1836 och död 1914.

'Bettina An, Sörml.
 Vilhelm Konrad Lindberg, f. 1866; Bjudby, Blackst. ^{Polska}
 Efter modern, Karolina Albertina Gabrielsdotter Lindberg f. Håkola
 M. H. J. 159 1836+1744.

9.

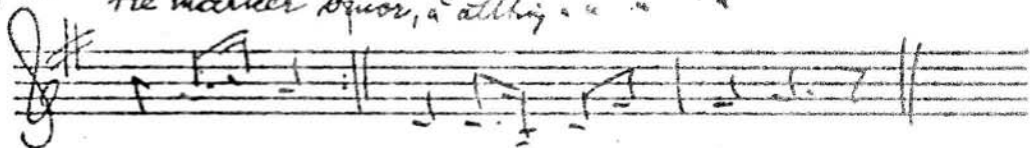

Text: Mor hade en gris & den han va rö, den skötta hon tre dar
 (- - - - -) som mestas lottin

bis

sen han va dö, & allting va om de daktit.
 Tre marker örvar, & allting " " "

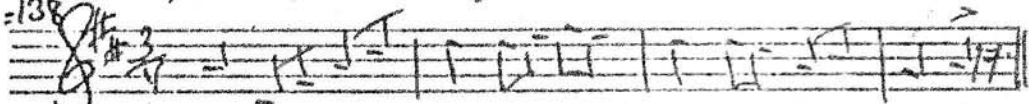
Kanske det 2 av texten hört två
 andra repitier. Texten är kört, oras
 i andra fält ibland, ej länkad
 efter melodien. Detta av
 det skälet att för spel-
 mannen var texten en
 minnes sak för sig och ej
 jämförd med tonerna, så att
 säga.

En variant av melodien två
 från Tusen man från Dalarna etc.
 Se min arn. Notande Gustaf
 Alfred Anderssons melodi (Lindgö)

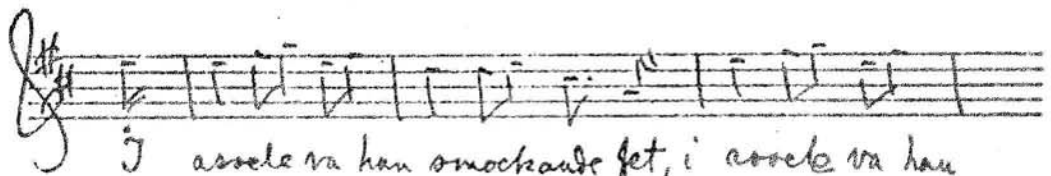
10. Den tionde varianten är efter Karl Albert Blomqvist, född 1871 i
 Yttervalla, Frustuna socken. Han hade polskan efter muraren
 Klas Lindqvist i Yttervalla, som var Blomqvists fiollärare. Lind-
 qvist dog 1930, nära 90 år gammal.

Frustuna An, Sörml.
 Karl Albert Blomqvist, f. 1871; Yttervalla, Frustuna ^{Polska}
 Efter muraren Klas Lindqvist; Yttervalla, som hade det. spela.
 M. H. J. 138

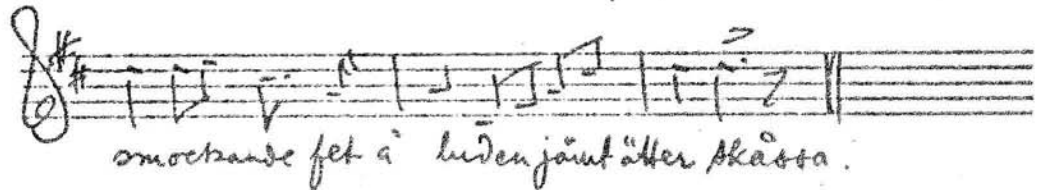
10.

Text: Flintolle satt i backen äskat & skänddarna satta flitta

i assele va han smockande fet, i assele va han

smockande fet & huden jämt ätter skassa.

SÖRMLÄNDSKA FOLKMUSIKFONDEN

Fondens behållning är för närvarande 2.700 kronor, vilket åstadkommits genom nettot från Spelmansstämman i Eskilstuna den 27. 6. 1968, genom donationer och genom frivilliga bidrag.

Styrelsen för fonden har beslutat att lämna bidrag om högst 2.000 kronor till tryckningen av en faksimilupplaga av Rosenbergs låthäften. Enligt styrelsens åsikt har medlen ej kunnat användas till ett bättre ändamål.

Bidrag till fonden från spelmannslag och enskilda mottages tacksamt. Adressen är:

Folkmusikfonden
c/o Wetter

Postgiro 71 55 33

641 00 Katrineholm

FIOL TILL SALU

Erik Fogelström, Karlavägen 42,
114 49 Stockholm (tel. 08/62 95 72)
är ägare till en välljudande fiol, till-
verkad av instrumentmakare Bauer.
Ett gott och vackert instrument inty-
gar Gustaf Wetter.

Vännen Erik spelar nu inte längre och
därför är fiolen till salu. Han vill att
en spelman om möjligt skall bli ägare
till dyrgripen.

Priset är 1500 kronor. På köpet följer
en fiollåda och en stråke av mycket
god kvalitet.

INSPELNINGSARBEDET

Representanter för de mellansvenska spelmansförbunden samlades lördagen den 22 februari i Västerås för att tillsammans med Märta Ramsten från Samarbetsnämnden för Svensk Folkmusik dryfta den pågående inspelningsverksamheten. Sörmland representerades av Gustaf Wetter och Arne Blomberg.

Märta Ramsten inledde med en orientering om den folkmusikaliska utvecklingen under ett par århundraden. Därefter diskuterades inspelnings- och intervjuteknik samt planerna för inventeringen, materialets arkivering, bearbetning osv.

Inspelningstekniken behandlas i en separat artikel i detta nummer och intervjutekniken tas upp i en kommande artikel.

För vår del kommer inspelningsarbetet att påbörjas omedelbart efter påsk.

Arbetet kommer att gå så till, att spelmansförbundet håller en man som följer med intervjuaren under cirka en vecka. Det inspelade materialet kommer sedan (troligen efter mycket lång tid) att kopieras. En kopia tillställs spelmansförbundet och en kopia används som arbetsmaterial för kommissionens vidare arbete. Originalen förvaras i framtiden i det nybyggda bombsäkra arkivet i Marieberg.

Hur man skall katalogisera och bearbeta det väldiga materialet är tyvärr ännu en olöst fråga. För att den mest ändamålsenliga systematiseringsmetoden skall väljas anser jag att olika forskarkategorier bör få yttra sig om vilka forskningsuppgifter som förmodas bli aktuella i framtiden.

Att materialet görs åtkomligt för databehandling bör vara en självklar sak. Här finns emellertid en hel del svårlösta problem. Att mata in personuppgifter, ortsnamn osv i en datamaskin innebär inga svårigheter, att registrera musik är däremot mycket komplicerat. Visarkivet har gjort en del försök med analys av vokal musik. Dessa metoder är dock ej tillräckligt kompletta för att ge tillförlitliga möjligheter till variantsökning m. m. Att konstruera ett gott analysystem är en stor och viktig uppgift för nutidens specialister.

Ett stort centralt folkmusikarkiv, upplagt för databehandling, är idag endast en önskedröm, men den drömmen kommer säkert att förverkligas inom överskådlig tid.

Södermanlands Spelmansförbund ställer med glädje sitt rikhaltiga arkiv till forskarnas förfogande.

Arne Blomberg

INSPELNINGSTEKNIK

Arne Blomberg ger här några grundläggande synpunkter på bandinspelningsteknik. I en kommande artikel kommer också råd beträffande intervjutekniken.

Det är, som Gustaf Wetter flera gånger påpekat, mycket svårt att uppteckna låtar efter bandinspelningar. Detta har givetvis flera orsaker; upptecknaren har ju inte direktkontakt med spelmannen och kan därför inte kontrollera fingersättning, stråkföring osv. Bandet kan visserligen spelas om gång på gång, men är ett avsnitt stört på ett eller annat sätt, kan det vara mycket svårt att göra en riktig uppteckning. Jag skall därför försöka ge en del grundläggande råd om hur man bäst skall lyckas med en bandinspelning - något som är bra att kunna även vid andra inspelningstillfällen än låtinsamling.

1. Val av apparatur

Står man i begrepp att köpa en bandspelare, blir man som regel mycket rådvill. Utbudet av bandspelare är ju mycket stort. Den mest avgörande faktorn vid bandspelarköp brukar vara priset, som kan variera från några hundralappar till flera tusen kronor.

Som vanligt gäller i de flesta fall regeln att ett högre pris motsvaras av högre kvalitet och fler tekniska finesser. Det gäller alltså att försöka avgöra vilka krav jag kommer att ha på bandspelaren nu och om några år.

Följande frågor brukar dyka upp:

- a) Nät- och/eller batteridrift
 - b) Tvåspår eller fyrspar
 - c) Stereo eller mono
 - d) Bandhastigheter
 - e) Mikrofoner och övriga tillbehör
 - f) Tekniska data
- a) En batteridriven apparat har givetvis stora fördelar när det gäller reportage, inspelningar på stämmor osv. Det brukar dock vara så att en batteridriven apparat är betydligt dyrare än en stationär maskin med samma data.

Jag vill varna för de allra billigaste batteribandspelarna. De brukar vara helt olämpliga för musikinspelning!

Tänker man huvudsakligen använda sin bandspelare hemma, bör man välja en nät driven apparat.

- b) Ursprungligen var alla bandspelare s.k. fullspårsmaskiner, dvs de använde hela bandbredden vid inspelningen. Denna metod används fortfarande vid radioinspelningar o.d. när högsta inspelningskvalitet skall uppnås.

För amatörbruk används dock två- eller fyrspårsmetoden. Då fyrspårstekniken kom, försvann tvåspårsmaskinerna nästan helt, men i dagens läge är de på väg tillbaka.

Här måste man tänka sig för:

Fyrspårsmaskinen har stora brister vad det gäller ljudåtergivningen. Spåret är bara någon millimeter brett och är därför mycket känsligt för damm och övriga ojämnheter på bandet. Det brukar vidare vara svårt att få god återgivning på de yttersta spåren på bandet; även goda band har en viss benägenhet att ha något vågiga kanter.

Tvåspårsmaskinen ger den avgjort bästa ljudkvaliteten, men detta sker på bekostnad av bandekonomin!

Vill man ha möjlighet att spela av färdiginspelade band, bör man veta att en fyrspårsmaskin kan spela av både två- och fyrspårband, medan en tvåspårsmaskin endast tar tvåspårband.

Till den rådville skulle jag vilja säga: Välj tvåspår!

- c) Stereo eller mono? Monoinspelning är fullt tillräckligt för arkivering av låtar, men är man intresserad av ljudåtergivning, är stereoavspelning mycket intressant. Då måste också bandspelaren kompletteras med högklassiga hörlurar eller stereoförstärkare med högtalare.

Om kostnaden ej är ett hinder, rekommenderar jag stereo (förslagsvis tvåspår).

- d) Bandhastigheter: För monoinspelningar, som skall arkiveras, är 19 cm/s den rätta hastigheten, för talinspelningar kan 9,5 cm/s användas, men även här rekommenderas 19 cm/s.

De lägre hastigheterna, 4,75 och 2,4 cm/s, bör ej användas för inspelningar som skall sparas!

Nu invänder säkert många, att de ej hör skillnad mellan olika hastigheter, men det gör man faktiskt om man spelar upp bandet på en anläggning, som kan återge vad som verkligen finns på bandet.

- e) Mikrofonen bör vara av s.k. dynamisk typ - helst en riktmikrofon med njur- eller "cardioid"-formad karakteristik.

Köper Du en bandspelare i tusenkronorsklassen, bör Du också se till att mikrofonen inte är för dålig. Den kostar minst 100-200 kronor för att inte bli en alltför svag länk i kedjan.

- f) Tekniska data: Detta är ett svårt kapitel, inte minst därför att billiga bandspelare ofta har katalogdata, som ej innehålls. Det händer t. o. m. att studiobandspelare verkar ha sämre data än billiga amatörbandspelare.

Frekvensområdet brukar vara ett argument vid ett eventuellt köp. Men det finns fler mycket viktiga data, främst det s. k. stör-signal-förhållandet eller dynamiken hos bandspelaren. Denna siffra anger hur mycket bandspelaren brusar. En bandspelare bör ha ett "vägt värde" på minst 50 dB.

Är Du rådvill, så ring gärna undertecknad (Arne Blomberg), som arbetar med studioteknik och förmodligen kan bidra med litet ljus över datamörkret.

2. Tonbandet.

Till fullspårs- och tvåspårsmaskiner rekommenderas endast den "gammalmodiga" standardtypen. På tunnare band finns det en tendens att magnetismen från ett varv kopieras över till närliggande varv, vilket gör dem mindre lämpliga för lagring under lång tid. För korttidsinspelningar kan dock de tunnare banden användas. För långtidsarkivering bör s. k. "low-print"-band alltid användas.

Fyrspårsbandspelaren kräver s. k. LP-band. Standardbanden är här för styva och ger dålig anliggning mot tonhuvudet. Undvik DP- och TP-band!

Välj alltid kvalitetsband! Billiga band har ofta ett magnetskikt som smulas sönder och orsakar beläggningar i bandspelaren. De kan också förorsaka en snabb nedslitning av tonhuvudet!

Några goda märken: BASF, Scotch, Agfa

3. Rengöring.

Använd sprit för att tvätta bort beläggningen på bandspelarens tonhuvuden och transmission.

Har Du följt ovanstående råd bör Du ha en god, fungerande utrustning. Jag vill slutligen ge några råd beträffande själva inspelningen:

4. Mikrofonplacering.

25-30 cm mikrofonavstånd (så kort!) är lagom vid samtal. Detta korta avstånd orsakar dock vanligen nervositet hos den inspelade, varför avståndet ibland bör ökas för att mikrofonen skall bli mer diskret.

Vid musikinspelning placeras mikrofonen så att den inte hindrar den som spelar. Avståndet bör dock inte göras alltför stort.

Undvik att göra inspelningar i ekande rum. Vardagsrummet brukar vara bättre än köket.

5. Utstyrningen.

På bandspelaren finns alltid ett instrument eller magiskt öga, som visar hur starkt det inspelade ljudet är. Det är mycket viktigt att volymkontrollen regleras så att rätt utstyrning indikeras på instrumentet. För stark signal orsakar överstyrning, vilket ger förvrängning av inspelningen. För svag signal däremot ökar brusets och försämrar därigenom inspelningen.

Läs bandspelarens bruksanvisning!

6. Störande ljud.

Undvik störande ljud. Tänk på att mikrofonen uppfattar helt andra ljud än örat.

Placera ej mikrofonen på bandspelaren utan så långt ifrån den som möjligt.

Ert inspelnings"offer" är ofta nervöst och fingrar på olika saker; klirr av kaffekoppar e. d. kan helt förstöra en inspelning.

Om spelmannen stampar takten skall detta givetvis spelas in. Se bara till att ljudet ej fortplantas via bordet till mikrofonen. Det kan ofta bli alltför starkt.

Misstänker Du, att en värdefull låt störts under inspelningen, så gör en inspelning till. Men spela då inte bort den första; jämförelsematerial är alltid värdefullt.

Med hjälp av dessa råd hoppas jag att Du kommer att lyckas med Dina inspelningar. Men begär gärna hjälp från styrelsen i tekniska och andra frågor när Du känner Dig tveksam.

Hjälp oss att bevara våra äldre spelmäns låtar!

Arne Blomberg

Jon-Erik fyllde 80 år och blev vederbörligen uppvaktad av grannarna, bland vilka även spelmannen Nils befann sig och dagen till ära stämde upp en hyllningslåt utanför födelsedagsbarnets dörr, med påföljd att Jon-Erik, som börjat höra lite dåligt, knuffade på sin hulda maka och röt: "Opp me' dej Fia - Du ligger på katta!"

NÅGOT OM ZORNMÄRKESSPELNING

Den som bevisat en uppspelning för Zornmärket har väl inte kunnat undgå att märka den förvirring som råder bland de uppspelande inför reglerna för detta prov.

Varför fick den och inte den "märket"? Många blir arga, en del ledsna och några få glada - men få förstår juryns domar. Man skyller på juryn, på "dansarna", som egentligen inte har med detta att göra, eller på SSR, som ej har vett att säga ifrån i denna sak. Och faktum är väl, att man ingen har att rådgöra med och den bristen får man väl skylla på SSR och de olika förbundens styrelser. I villervallan tycker kanske många också att man vet bäst själv.

Nåväl, hur skall man få bukt med detta? Representativ för Zornjuryns tänkande kan § 1 i SSR:s stadgar sägas vara. Där står om folkmusiken bl. a. att vidmakthålla dess folkliga tradition och levandegöra dess musikaliska särart.

Vad är det då för speciellt med den musikaliska särarten och den folkliga traditionen? Det förstnämnda täcks med det som vi menar med dialekt och den folkliga traditionen är väl närmast det sätt, på vilket allmogen upptagit, anpassat och utvecklat melodier så att de passat till de seder och bruk man hade på var plats.

Vi vet genom melodiernas titlar att det är fråga om funktionsmusik, dvs den var beledsagande, utom några få procent som exempelvis Näck-Gök-, Svan- och Fanslåtar. Melodierna är för det mesta utbredda över hela Sverige, ofta över hela Norden och i många fall över hela Nord-europa.

Det är alltså ej fråga om skapande konst, som ju många av nutidens människor tycks tro. Låtarna har heller inte "vuxit upp" i en viss bygd och därifrån spritt sig på grund av sin popularitet, utan det har gått till på rakt motsatt sätt. Melodierna kom med t. ex. klockare, soldater, handlare osv från de stora orterna till bygderna, där de sedan omvandlades och fick bygdens speciella stil.

Det är detta som juryn vill att vi skall värda. Det betyder att vi bör sätta oss in i vår egen bygds låtar och det sätt som de används på t. ex. till dans, vid bröllop osv. Att försöka tolka en låt, så att den liknar ett karaktärsstycke av Bach, är rent förkastligt och likaså att försöka ge visioner av bäckar, björkar, granskogens sus och blå berg.

Alltså: Tag först reda på låtens rytm och tempo, traktens spelsätt och lägg på detta ett rent och tekniskt fint utförande så kommer ni närmast idealet. Det räcker inte med att öva in tre låtar precis som för sin gamle fiollärare och sedan tro att den som övat duktigt får flitpengar. Vi måste veta något om det vi håller på med.

SÖRMLÄNSKA SPELMÄN PÅ ÅRSMÖTE

Årsmötet hölls i Södertälje den 8 mars. Ett drygt 40-tal personer kom redan klockan två för att höra Gustaf Wetter tala om Gunnar Sjögren (se separat artikel i detta nummer).

Till årsmötesförhandlingarna hade skaran utökats till ett 70-tal, som under Henry Sjöbergs ordförandeskap genomförde mötet.

Förbundets båda trotjänare Nils Lindvall och Artur Forsberg hade undanbett sig återval och till deras efterträdare valdes Allan Ljungdahl och Bo Classon, båda från Södertälje. Enligt stadgarna skall styrelsen ha tre suppleanter och som nytillkommen styrelsesuppleant valdes Henry Sjöberg, Rönninge. Styrelsens sammansättning framgår av nedanstående förteckning.

De avgående ledamöterna Nils Lindvall och Artur Forsberg med 12 resp. 9 års tjänstgöring bakom sig, avtackades varmt för sitt trägna arbete. Det är sådana män som har fört fram Södermanlands Spelmansförbund till dess nuvarande position! Tack, Nisse och Artur!

Den kanske viktigaste punkten på mötet var styrelsens meddelande att förbundet under april månad i samarbete med Sörmländska Folkmusikfonden ger ut en nyutgåva av A G Rosenbergs låthäften. Häftena, som ursprungligen gavs ut åren 1875-82, innehåller 420 låtar, varav merparten är från Sörmland. De tidigaste sörmlandslåtarna, 160 st, är upptecknade redan 1823-35! Initiativet till nytryckningen kommer från Maj Eriksson, Flenno. Tack, Maj! Dessa 420 melodier, som tidigare varit mycket svåråtkomliga, överlämnas nu till landets folkmusikvänner!

Vid mötet överlämnade Ernst Bruse, Vimmerby, en förnämlig ordförandeklubba till förbundet. Klubban bär inskriptionen:

AV ERNST BRUSE VIMMERBY TILL SÖDERMANLANDS SPELMANSFÖRBUND 8/3 1969 MED FÖRHOPPNING OM ATT ALLA KLUBBSLAG BLIR TILL DEN SVENSKA FOLKMUSIKENS FROMMA.

Den klubban invigdes när Arne Blomberg avslutade mötet och den efterföljande middagen kunde påbörjas. Spelmän är aldrig omöjliga när det gäller mat och det var inga svårigheter att få kvällen trivsamt.

De som besökte årsmötet torde inte ha ångrat sig!

Styrelsen 1969

Ordförande	Arne Blomberg Ekorrstigen 2, 150 23 Enhörna Tel. 0755/44276
V. ordförande	Gustaf Wetter Dalagatan 15, 641 00 Katrineholm Tel. 0150/10810
Sekreterare	Sigvard Ejermo Vattenvägen 3, 610 55 Stigtomta Tel. 0155/27436
Skattmästare	Allan Ljungdahl Renlavsvägen 5, 151 50 Södertälje Tel. 0755/12624
Bitr. skattmästare	Bo Classon Karlslundsgatan 20, 151 35 Södertälje Tel. 0755/18888
Utan angiven funktion	Thure Enberg Vikingavägen 8, 151 38 Södertälje Tel. 0755/10078
Suppleanter	Helmer Johansson Björkö, 150 15 Västerljung Tel. 0156/20020
	Christina Frohm Hildesborg, 150 10 Gnesta Tel. 0158/11056
	Dito c/o Lindblom Kruthornsvägen 54 ⁶ , 191 53 Sollentuna Tel. 08/35 14 76
	Henry Sjöberg Rönningevägen 38, 150 24 Rönninge Tel. 0753/51007
Arkivarie	Gustaf Wetter Adress: se ovan
Redaktör	Arne Blomberg Adress: se ovan

